

Prestížne ocenenie pre publikáciu, na ktorej sa podieľali vedkyne SAV

18.3.2026 - Juraj Marušiak | SAV

Prestížne ocenenie Asociácie amerických vydavateľov Prose (Professional and Scholarly Excellence Award) získala publikácia Oxfordská príručka slovanského a východoeurópskeho folklóru The Oxford Handbook of Slavic and East European Folklore, ktorej editorkou bola Margaret Hiebert Beissinger z Princetonskej univerzity. Vydavateľstvo Oxford University Press vydalo knihu v roku 2025. Na vydaní publikácie sa autorsky podieľali aj dve zamestnankyne SAV - Dr. Sanja Zlatanović z Ústavu politických vied SAV, v. v. i., a Jana Piroščáková, vtedy ešte pracovníčka Ústavu slovenskej literatúry SAV, v. v. i.

Dr. Sanja Zlatanović prispela kapitolou venovanou srbským svadobným praktikám v povojnovom Kosove (s. 60-82). Kapitola je výsledkom rozsiahleho terénneho výskumu na juhovýchodnom Kosove po vojne v rokoch 1998 – 1999, pričom výskum bol zameraný na vzájomný vzťah medzi etnicitou a inými formami kolektívnej identifikácie v radikálne zmenenom politickom a spoločenskom usporiadaní. Svadby sú súkromné rituály, zahrňujú však veľký počet účastníkov a aktivity, ktoré sa realizujú na verejnosti. Zároveň svojím obsahom, formou a významom slúžia aj na manifestovanie identít (najmä etnickej, náboženskej, regionálnej, lokálnej a rodovej). Prostredníctvom vizuálneho obsahu (používanie národných zástav) a narácií (piesní s národným a/alebo nacionalistickým obsahom), ako aj sebe vlastnou performatívnosťou sú vhodné na politizáciu. Svadby tak pripomínajú citlivo nastavené seizmografy, ktoré registrujú a vyjadrujú hĺbkové spoločenské procesy a otrasy, vrátane zmien v rodinných a rodových vzťahoch.

Jana Piroščáková, v tom čase ešte z Ústavu slovenskej literatúry SAV, v. v. i., sa v oceňovanej publikácii (s. 628–654) venuje zbierkam Slovenské povesti a Prostonárodné slovenské povesti, ktorých zostavovateľom bol Pavol Dobšinský (1828 – 1885), ktoré síce nie sú autentickými slovenskými rozprávkami, ale predstavujú základy poznania slovenskej ústnej ľudovej rozprávkovej tradície a mali na ňu významný vplyv. Dobšinský bol ovplyvnený romantickými predstavami o národnom umení. Rozprávky v jeho zbierkach vykazujú charakteristický štýl, ktorý je výsledkom jeho zámerných adaptácií slovenských ľudových rozprávkových variantov s použitím metódy kompilácie a štylizácie. Kapitola skúma charakteristický štýl týchto rozprávok, ako ho Dobšinský dosiahol, ako a prečo sa jeho preferencia určitých typov magických rozprávok odrazila v jeho zbierkach a ako boli interpretované s cieľom vyjadriť slovenský nacionalizmus. Na katalogizáciu diskutovaných slovenských ľudových rozprávok sa používa medzinárodný index rozprávkových typov ATU.

Opis a obsah publikácie sú dostupné TU.

Spracoval: Juraj Marušiak, Ústav politických vied SAV, v. v. i.

https://www.sav.sk?doc=services-news&lang=sk&news_no=13494&source_no=20